

Občina Brežice
Cesta prvih borcev 18
8250 Brežice

Številka: 6224-0004/2025/2

Datum: 11. 9. 2025

ZADEVA: Predlog za razglasitev kulturnega spomenika lokalnega pomena
Sromlje – Cerkev sv. Martina (EID 1-03390)

Spoštovani,

na pobudo krajanov KS Sromlje je ZVKDS opravil vrednotenje enote registrirane nepremične dediščine ***Sromlje – Cerkev sv. Martina (EID 1-03390)*** in na podlagi vrednotenja pripravil predlog za razglasitev enote za kulturni spomenik lokalnega pomena v skladu z aktualno zakonodajo in usmeritvami.

V prilogi vam pošiljamo predlog za razglasitev kulturnega spomenika lokalnega pomena z grafično prilogo izrisa spomenika in vplivnega območja na karti.

Lucija Fabjančič,
konservatorica

mag. Dušan Štepec,
vodja območne enote, po pooblastilu

Priloga:

- predlog za razglasitev kulturnega spomenika lokalnega pomena *Sromlje – Cerkev sv. Martina (EID 1-03390)* z grafično prilogo izrisa spomenika in vplivnega območja na karti

Poslati:

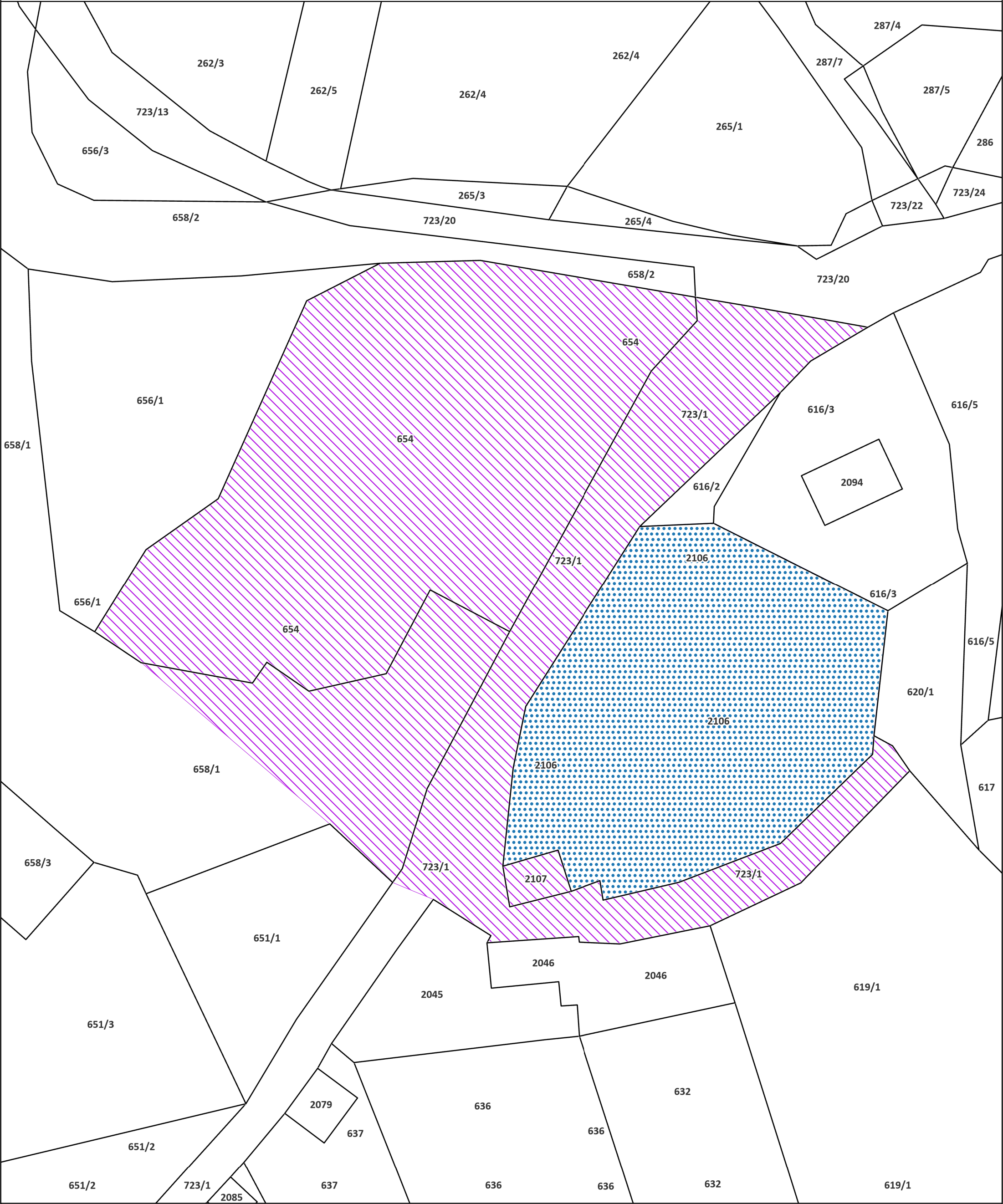
- Občina Brežice, C. prvih borcev 18, 8250 Brežice – po e-pošti <obcina.brezice@brezice.si>

V vednost po e-pošti:

- Župnija Sromlje
- KS Sromlje

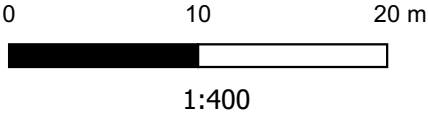
<ivan.sumljak@rkc.si>

<vcjur@gmail.com>

Vir podatkov:
- Register nepremične kulturne dediščine, Ministrstvo za kulturo
Vir za kartografsko osnovo:
- Kataster nepremičnin, Geodetska uprava RS

Datum izrisa : 11.09.2025

- Legenda:**
- Območje razglasitve
- spomenik
 - Vplivno območje spomenika

Predlog za razglasitev kulturnih spomenikov lokalnega pomena

Razglasitev cerkve sv. Martina na Sromljah za kulturni spomenik lokalnega pomena

Občina: **BREŽICE**

Predlagatelj: **ZVKDS OE Novo mesto**

Datum izpisa: 11. 9. 2025

NOVA RAZGLASITEV

Zvrst: stavbe

Identifikacija spomenika: Sromlje - Cerkev sv. Martina, EID 1-03390
--

Vir: Fototeka OE Novo mesto
Fotograf: Lucija Fabjančič
Leto: 2025

Obseg razglasitve: posamezni spomenik

Opis spomenika:

Cerkev sv. Martina, v znanih pisnih virih prvič omenjena 1581 (s patrocinijem), stoji na vzpetini v jedru razloženega naselja. Glede na starost vasi (vas Sromlje se prvič pisno omenja že 1268) in patrocinij sv. Martina je tudi cerkev verjetno nastala že pred 16. st. Do leta 1753, ko je bila ustanovljena samostojna župnija Sromlje, je bila podružnica župnije sv. Ruperta v Vidmu (pri Krškem). Cerkev ohranja celovit ambient podeželske baročne župnijske cerkve z arealom nekdanjega (po 18. st. opuščenega) pokopališča, ohranjenim pokopališkim zidom, kapelico, staro kaplanijo in župniščem, širše gledano pa ambient vključuje tudi stavbo stare šole.

Cerkvena stavba je bila temeljito prezidana ali na novo sezidana ok. 1660, v času videmskega župnika Matija Bajžlja (Waisel), o čemer priča napis na pročelju: Matthias Waisel / Viccarivs in Videm / Syndici Matthias Wan / Michael ...(?). Vsekakor je bil takrat sezidan sedanji zvonik. Cerkev je bila nato predelana (barokizirana) sredi oz. v 2. polovici 18. st. v času nastanka samostojne župnije. Takrat sta bila predvidoma prizidana sedanji prezbiterij in zakristija. Zunanjščina in zvonik sta bila znova predelana v 19. st.

Pravilno orientirano cerkev sestavljajo na zahodu prislonjen zvonik na kvadratni bazi, ki v nadstropju preide v oktagon, široka pravokotna ladja, ožji prezbitერიj s polkrožnim zaključkom ter dvema zunanjsima opornikoma in zakristija na severni strani prezbitერიja. Zvonik je krit z osemkotno piramidasto pločevinasto streho z osmimi trikotnimi čeli, cerkev je krita z opečnim bobrovcem. Prvotno odprt pritlični del zvonika (zvonica) je danes zaprt, od nekdanjih ločnih odprtín so v fasadi še vedno ohranjeni kamnoseško obdelani sklepni kamni.

Cerkvena ladja je v notranjščini zasnovana kot široka triladijska dvorana z banjastimi oboki, ki slonijo na parih osemkotnih slopov z baročno profiliranimi kapiteli (zanimiva kombinacija oblikovno poznogotskih (slopi) in baročnih elementov (obokanje, kapiteli)). Na zahodu je zidan pevski kor, ki sloni na zadnjem paru ladijskih slopov. Ladjo od ožjega prezbitერიja ločuje polkrožen slavalok. Prezbitერიj je banjasto obokan s polkrožnim apsidalnim zaključkom. V prezbitერიju je ohranjena predkoncilska balustradna obhajilna ograja (obhajilna miza) s kovanimi vratci. Levo iz prezbitერიja vodi vhod v zakristijo. Nad zakristijo je oratorij, ki skozi polkrožno odprtino omogoča pogled na veliki oltar. V cerkvi so trije oltarji. Leseni nastavek velikega oltarja sv. Martina je možno slogovno umestiti v sredino oz. 2. polovico 18. st., v čas ustanovitve samostojne župnije Sromlje. Oltarni nastavek je bil najmanj enkrat preslikan; letnica 1895, ki je zapisana na hrbtu, verjetno označuje obnovo oltarja. V stenskih nišah levo in desno od glavnega oltarja sta kipa sv. Petra in Pavla. Nastavka stranskih oltarjev sta sočasna in oblikovno sorodna, predvidoma malo mlajša od velikega oltarja (konec 18./zač. 19. st.). Levi stranski oltar je Marijin. Pred oltarjem je tabernakelj, ki bi se prvotno lahko nahajal pri velikem oltarju. Desni stranski oltar je posvečen sv. Barbari. V cerkvi je ohranjena tudi baročna prižnica, predvidoma sočasna z velikim oltarjem (druga pol. 18. st.). Na pevskem koru so ohranjene orgle s konca 19. st., delo Mihaela Rupnika. V prezbitერიju visi razpelo s konca 19. st. (1890). V zvoniku je ohranjena mehanska ura z nihalom iz 1880 (urar Urban Aubl iz Šentvida pri Stični).

Vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik:

- Cerkev sv. Martina na Sromljah, prvič omenjena 1581, sicer verjetno starejša (vas omenjena že 1268), je bila temeljito prezidana ali na novo zgrajena ok. 1660 (napis na pročelju), nato pa predelana (barokizirana) ok. 1750, in v 19. st. Cerkev ohranja avtentično zasnovo in materialno substanco (gabarite, konstrukcijsko zasnovo, arhitekturne člene, funkcionalno zasnovo, oblikovanost notranjščine in notranjo opremo), ki skupaj odražajo kontinuiteto njenega razvoja in s tem razvoja njene vloge v zgodovini lokalnega prostora in družbe od poznega srednjega veka naprej;
- cerkev ohranja izvirno rabo (sakralno) in v svojem lokalnem in širšem regionalnem okolju predstavlja eno najvidnejših in najoprijemljivejših kulturnozgodovinskih stalnic;
- na pročelju cerkve sv. Martina je ohranjena napisna kamnita plošča z imeni videmskega župnika (vicarius), Matija Bajžlja, in cerkvenih ključarjev (syndici), predvidoma iz časa zidave oz. temeljitje prezidave cerkve ok. 1660;
- v cerkvi so ohranjene oltarna oprema in prižnica iz druge pol. in konca 18. st. ter orgle Mihaela Rupnika s konca 19. st., v zvoniku je ohranjena mehanska ura z nihalom iz 1880, delo urarja Urbana Aubla iz Šentvida pri Stični;
- cerkev ohranja prostorsko izročilo pomembnejše podeželske podružnične, kasnejše župnijske cerkve, opredeljuje jedro razloženega naselja in njegovo značilno veduto ter predstavlja izredno prostorsko dominantno. S svojo umeščenostjo v prostor daje krajini njeno prepoznavnost ter je eden osnovnih gradnikov identitete regije;
- posebnega pomena je ohranjeni ambient ob cerkvi z arealom nekdanjega (po 18. st. opuščenega) pokopališča, ohranjenim pokopališkim zidom, kapelico, staro kaplanijo in župniščem, širše gledano pa vključuje tudi stavbo stare šole - celoviti ambient podeželske baročne župnijske cerkve;
- cerkev sv. Martina priča o zgodovinskem in družbenem razvoju ožjega lokalnega in širšega regionalnega območja. Motivika oltarne in druge opreme priča o verski pripadnosti tukajšnjih prebivalcev, njihovih vrednotah in življenjskih zgodbah, njihovih likovno estetskih potencialih ter o kulturno-zgodovinskem kontekstu časa, v katerem je nastala;
- s svojo stavbno zasnovo in njenim razvojem ter notranjo opremo cerkev sv. Martina predstavlja pomemben člen v poznavanju stilnih tokov, njihovega nastanka in razvoja v umetnostnem patrimoniju jugovzhodne Slovenije od 17. st. naprej;

- cerkev sv. Martina predstavlja enega ključnih gradnikov kulturne in zgodovinske identitete ožjega lokalnega in širšega regionalnega prostora ter družbenega okolja. Je nosilec vrednot tradicije, kontinuitete, umetniškega hotenja in izraza, povezanosti z naravo ter duhovnosti, ki so zaznamovale in oblikovale ta prostor v preteklih stoletjih. Je nosilec spomina, domoznanja in simbolne vrednosti v lokalnem okolju in predstavlja eno ključnih čustvenih vezi med lokalno skupnostjo in njenim okoljem, zgodovino in identiteto ter tako ključno prispeva h kvaliteti bivanja lokalnih prebivalcev in drugih.

Varovane sestavine spomenika:

PROSTORSKA POJAVNOST: lokacija (avtentičnost lokacije, umestitev v prostor, izpostavljenost v navezavi na širšo okolico); vedute;

PROSTORSKA ZASNOVA: zasnova celotnega prostora (razmerje med pozidanim in nepozidanim prostorom, pripadajoč prostor nekdanjega pokopališča s pokopališkim zidom in kapelico); grajene in druge prvine (pokopališki zid z vhodom, kapelica na pokopališču); naravne prvine (travne površine);

ARHITEKTURNE PRVINE: tlorisni gabarit (obstoječa tlorisna zasnova z zvonikom na zahodu, ladjo, prezbiterijem in zakristijo na severu); višinski gabarit (obstoječa etažnost); konstrukcijska zasnova (obodna in etažna konstrukcija, oboki, stropi, podporniki); fasada (vertikalna in horizontalna členitev, razmerje med fasadnimi površinami in stavbnimi odprtinami, materiali, obdelava, barvna shema in barvni toni fasadnih površin in drugih elementov, plasti ometov z morebitnimi poslikavami); arhitekturni členi (portali, okenski okvirji, line, niše, venci, zidci); likovne prvine; fasadni detajli (napisna plošča, kamniti fasadni elementi, fasadni detajli v ometu); strešna konstrukcija (gabariti, oblika, gradivo); oblika in naklon strešin; kritina (vrsta, material, oblika, barva); arhitekturne, likovne, funkcionalne prvine strehe;

STAVBNO POHIŠTVO: vrata (oblika, material, obdelava); okna (oblika, material, obdelava); line (oblika, material, obdelava);

GRADIVA (vrsta (tradicionalna gradiva));

FUNKCIONALNA ZASNOVA: namembnost (sakralna namembnost); razporeditev prostorov;

OBLIKOVANOST NOTRANJŠČINE: komunikacije (prehodi); obdelava prostorov (stenske in stropne površine, tlak); arhitekturne, likovne in druge prvine notranjščine (členitev stenskih in stropnih površin, materiali, obdelava, barvna shema in barvni toni stenskih in stropnih površin ter drugih elementov, tlak, pevski kor, plasti ometov z morebitnimi poslikavami, umestitev notranje opreme v prostor, napisi in letnice); notranja oprema (oltarna oprema, prižnica, balustradna pregrada z vratci v prezbiteriju (obhajilna miza), orgle in orgelska omara, ura iz l. 1880 v zvoniku, razpelo iz l. 1890, druga likovna oprema);

DRUGO (zemeljske plasti z morebitnimi arheološkimi ostalinami);

Obseg spomenika:

parc. št. 2106, vse k. o. 1261 SROMLJE;

stavbe št. 172, vse k. o. 1261 SROMLJE

Vplivno območje:

parc. št. 2107, 654, 658/1 (del), 723/1 (del), vse k. o. 1261 SROMLJE

Varstveni režim spomenika:

Za spomenik velja varstveni režim, ki predpisuje:

- ohranjanje spomenika v njegovi celovitosti in izvorni pričevalnosti ter materialni substanci;
- ohranjanje posebne narave in družbenega pomena spomenika;
- ohranjanje, strokovno vzdrževanje ter obnavljanje varovanih sestavin spomenika v njihovi izvornosti in neokrnjenosti;
- dopuščanje posegov v spomenik, ki spoštujejo in ohranjajo njegove varovane sestavine in njegovo materialno substanco v največji možni meri;
- dopuščanje posegov v spomenik, ki na osnovi predhodnih konservatorskih in konservatorsko-restavratorskih raziskav spreminjajo varovane sestavine spomenika v kvalitetnejše oz. bolj avtentično stanje;

- dopuščanje posegov v spomenik, ki dopolnjujejo oz. spreminjajo konstrukcijsko zasnovo spomenika, če ni mogoče drugače zagotoviti njegove statične stabilnosti;
- dopuščanje posegov v spomenik, ki omogočajo vzpostavitev trajnih gospodarskih temeljev za njegovo ohranitev ob spoštovanju in ohranjanju njegovih varovanih sestavin;
- prepoved drugih predelav, poškodovanja, odtujitve ali uničenja spomenika oz. njegovih varovanih sestavin;
- podrejanje rabe spomenika namenom, ki so skladni z družbenim pomenom spomenika in z njegovo sakralno namembnostjo;
- omogočanje znanstvenoraziskovalnih in učno-demonstracijskih del, ki prispevajo k boljšemu poznavanju spomenika;
- omogočanje vzdržnega razvoja spomenika za zadovoljevanje potreb sedanje generacije, ne da bi bila s tem okrnjena ohranitev spomenika za prihodnje generacije;
- omogočanje dostopnosti spomenika javnosti na način, ki ne ogroža varovanih sestavin spomenika.

Za vsako spremembo funkcije kulturnega spomenika ali njegovega dela in za vsak poseg v spomenik, njegove varovane sestavine oziroma območje je potrebno pridobiti predhodne kulturnovarstvene pogoje in kulturnovarstveno soglasje pristojne službe za varstvo kulturne dediščine.

Varstveni režim vplivnega območja:

Za vplivno območje spomenika velja varstveni režim, ki predpisuje:

- ohranjanje prostorske integritete, pričevalnosti in dominantnosti spomenika v prostoru;
- ohranjanje neposrednega ambianta spomenika z arealom nekdanjega pokopališča ter staro kaplanijo in župniščem in njegovega širšega prostorskega konteksta v jedru vasi;
- ohranjanje pogledov na spomenik;
- podrejanje gabaritov, orientacije in zunanje podobe objektov v območju ohranjanju prostorske integritete in dominantnosti spomenika v prostoru ter tradicionalni stavbni tipologiji;
- prepoved posegov, ki imajo negativen vpliv na pojavnost in značaj spomenika v prostoru ali njegovo materialno substanco.

Obveznost pridobitve kulturnovarstvenega soglasja v vplivnem območju:

Določi naj se obveznost pridobitve kulturnovarstvenega soglasja na vseh parcelah vplivnega območja.

Zahteve glede označitve spomenika:

Spomenik mora biti označen v skladu s Pravilnikom o označevanju kulturnih spomenikov (Uradni list RS, št. 94/21, s poznejšimi spremembami).

Zahteve glede javne dostopnosti spomenika:

Spomenik mora biti v skladu s 54. členom ZVKD-1 v sorazmerju z zmožnostmi lastnika oziroma posestnika dostopen javnosti. Dostop ne sme ogroziti spomenika ali njegovih varovanih sestavin.

Obrazložitev predloga:

Na pobudo krajanov Sromelj je ZVKDS opravil vrednotenje enote registrirane nepremične dediščine 1-03390 Sromlje - Cerkev sv. Martina in na podlagi vrednotenja pripravil predlog za razglasitev enote za kulturni spomenik lokalnega pomena v skladu z aktualno zakonodajo in usmeritvami.

R E P U B L I K A
S L O V E N I J A
V R H O V N O
S O D I Š Č E

Informacijski sistem eZK
Redni izpis iz zemljiške knjige

čas izdelave izpisa: 24.9.2025 - 13:17:24

Nepremičnina

tip nepremičnine:	1 - zemljiška parcela
vir ID znaka:	1 - zemljiški kataster
ID znak:	parcela 1261 654
katastrska občina	1261 SROMLJE parcela 654 (ID 3955366)

Plombe:

Z nepremičnino ni povezana nobena zemljiškoknjžna zadeva, o kateri še ni pravnomočno odločeno.

Če je lastninska pravica na nepremičnini omejena z izvedeno pravico / zaznambo in nepremičnina, ki je predmet tega izpisa, pri tej izvedeni pravici / zaznambi ni glavna nepremičnina, glede morebitnih zemljiškoknjžnih zadev, o katerih še ni pravnomočno odločeno, za izbris te izvedene pravice / zaznambe, njen prenos ali vpis oziroma izbris sekundarne zaznambe pri tej izvedeni pravici / zaznambi, glej izpis za glavno nepremičnino (drugi in tretji odstavek 134. člena ZZK-1) ali izpis za to izvedeno pravico / zaznambo.

Osnovni pravni položaj nepremičnine:

ID osnovnega položaja:	2355913
vrsta osnovnega položaja:	101 - vknjižena lastninska pravica
delež:	1/1
imetnik:	
1. matična številka:	1348779000
firma / naziv:	ŽUPNIJA SROMLJE
naslov:	Sromlje 007, 8256 Sromlje

omejitve:

Vpisana ni nobena pravica ali pravno dejstvo, ki omejuje lastninsko pravico na nepremičnini

**R E P U B L I K A
S L O V E N I J A
V R H O V N O
S O D I Š Č E**

Informacijski sistem eZK
Redni izpis iz zemljiške knjige

čas izdelave izpisa: 24.9.2025 - 13:18:10

Nepremičnina

tip nepremičnine:	1 - zemljiška parcela
vir ID znaka:	1 - zemljiški kataster
ID znak:	parcela 1261 658/1
katastrska občina	1261 SROMLJE parcela 658/1 (ID 4794065)

Plombe:

Z nepremičnino ni povezana nobena zemljiškoknjižna zadeva, o kateri še ni pravnomočno odločeno.

Če je lastninska pravica na nepremičnini omejena z izvedeno pravico / zaznambo in nepremičnina, ki je predmet tega izpisa, pri tej izvedeni pravici / zaznambi ni glavna nepremičnina, glede morebitnih zemljiškoknjižnih zadev, o katerih še ni pravnomočno odločeno, za izbris te izvedene pravice / zaznambe, njen prenos ali vpis oziroma izbris sekundarne zaznambe pri tej izvedeni pravici / zaznambi, glej izpis za glavno nepremičnino (drugi in tretji odstavek 134. člena ZZK-1) ali izpis za to izvedeno pravico / zaznambo.

Osnovni pravni položaj nepremičnine:

ID osnovnega položaja:	2355917
vrsta osnovnega položaja:	101 - vknjižena lastninska pravica
delež:	1/1
imetnik:	
1. matična številka:	1348779000
firma / naziv:	ŽUPNIJA SROMLJE
naslov:	Sromlje 007, 8256 Sromlje

omejitve:

Vpisana ni nobena pravica ali pravno dejstvo, ki omejuje lastninsko pravico na nepremičnini

R E P U B L I K A
S L O V E N I J A
V R H O V N O
S O D I Š Č E

Informacijski sistem eZK
Redni izpis iz zemljiške knjige

čas izdelave izpisa: 24.9.2025 - 13:19:11

Nepremičnina

tip nepremičnine: 1 - zemljiška parcela
vir ID znaka: 1 - zemljiški kataster
ID znak: parcela 1261 723/1

katastrska občina 1261 SROMLJE **parcela** 723/1 (ID 4021277)

Plombe:

Z nepremičnino ni povezana nobena zemljiškoknjžna zadeva, o kateri še ni pravnomočno odločeno.

Če je lastninska pravica na nepremičnini omejena z izvedeno pravico / zaznambo in nepremičnina, ki je predmet tega izpisa, pri tej izvedeni pravici / zaznambi ni glavna nepremičnina, glede morebitnih zemljiškoknjžnih zadev, o katerih še ni pravnomočno odločeno, za izbris te izvedene pravice / zaznambe, njen prenos ali vpis oziroma izbris sekundarne zaznambe pri tej izvedeni pravici / zaznambi, glej izpis za glavno nepremičnino (drugi in tretji odstavek 134. člena ZZK-1) ali izpis za to izvedeno pravico / zaznambo.

Osnovni pravni položaj nepremičnine:

ID osnovnega položaja: 7410577
vrsta osnovnega položaja: 101 - vknjižena lastninska pravica
delež: 1/1

imetnik:

1. matična številka: *podatek ni vpisan*
firma / naziv: JAVNO DOBRO
naslov:

omejitve:

Vpisana ni nobena pravica ali pravno dejstvo, ki omejuje lastninsko pravico na nepremičnini

**R E P U B L I K A
S L O V E N I J A
V R H O V N O
S O D I Š Č E**

Informacijski sistem eZK
Redni izpis iz zemljiške knjige

čas izdelave izpisa: 24.9.2025 - 13:15:07

Nepremičnina

tip nepremičnine: 1 - zemljiška parcela
vir ID znaka: 1 - zemljiški kataster
ID znak: parcela 1261 2106
katastrska občina 1261 SROMLJE **parcela** 2106 (ID 7174112)

Plombe:

Z nepremičnino ni povezana nobena zemljiškoknjižna zadeva, o kateri še ni pravnomočno odločeno.

Če je lastninska pravica na nepremičnini omejena z izvedeno pravico / zaznambo in nepremičnina, ki je predmet tega izpisa, pri tej izvedeni pravici / zaznambi ni glavna nepremičnina, glede morebitnih zemljiškoknjižnih zadev, o katerih še ni pravnomočno odločeno, za izbris te izvedene pravice / zaznambe, njen prenos ali vpis oziroma izbris sekundarne zaznambe pri tej izvedeni pravici / zaznambi, glej izpis za glavno nepremičnino (drugi in tretji odstavek 134. člena ZZK-1) ali izpis za to izvedeno pravico / zaznambo.

Osnovni pravni položaj nepremičnine:

ID osnovnega položaja: 21888876
vrsta osnovnega položaja: 101 - vknjižena lastninska pravica
delež: 1/1
imetnik:
1. matična številka: 1348779000
firma / naziv: ŽUPNIJA SROMLJE
naslov: Sromlje 007, 8256 Sromlje

omejitve:

Vpisana ni nobena pravica ali pravno dejstvo, ki omejuje lastninsko pravico na nepremičnini